

Vägen mot en global överenskommelse (Global Compact):

De transnationella företagens makt och
slaget om global policy inom Förenta Nationerna

av Ellen Paine

Under huvuddelen av de senaste trettio åren har de transnationella företagen visat allt större fientlighet mot Förenta Nationerna. Nyligen har general-sekreteraren inbjudit de transnationella bolagen att bli FNs partners och ett femtiotal stora företag har skrivit under. Den här artikeln tittar närmare på de sentida policyförändringarna och reflekterar över hur beslut och demokrati inom världsorganisationen kommer att påverkas.

Bolagens offensiv under 1980-talet

Under 1970-talet anslöt sig många nya självständiga stater till FN och började tala om en ny internationell ekonomisk ordning som skulle fördela världens resurser mer rättvist. Som ett svar på detta ökade företagens kritik av organisationen och Washington följde samma linje. När Reaganadministrationen kom till makten 1981, övergick diskussionerna i den amerikanska huvudstaden alltmer till en ton av indignation. Som den inflytelserika Heritage Foundation framförde i en rapport om den perioden: "Kriget mot ekonomisk frihet, systemet med fri företagsamhet och transnationella företag sprider sig inom FN-organisationen". "Denna ideologi," fortsatte rapporten, "...står i motsättning till USAs intressen och politik," och den konstaterade vidare "att u-länder fortsätter oavbrutet att vara beroende av utvecklingshjälp från USA och västvärlden och är fortsatt fientlig till amerikanska värden och principer".²

Heritage, som är en av Washingtons mest prestigefyllda tankesmedjor, hjälpte till att utforma den nya konservatismen under de första Reaganåren och lägga grunden för en stor förändring av den ekonomiska politiken. Under 1980-talet producerade Heritage mer än hundra rapporter om FN, och fördömde varje aspekt av organisationen och dess anslutna organ. Om och om igen varnade de för att FN var för reglering

av globala affärer och främjade "en påtvingad omfördelning av globala resurser."³

Heritage Foundations ursinne mot FN hade sitt ursprung i den nya post-Kenysianska företagsideologin. När en global marknad växte fram, övergav affärs- och finanschefer det tidigare synsättet som favoriserade nationella bestämmelser och nationellt socialt skydd. Dessa nya transnationell-konservativa försökte istället inriktade sig på att försvaga statens sociala och reglerande politik, att agera för lägre skatter och eliminering av hinder för kapitalförflyttningar och att agera för global handel och globala investeringar – en doktrin ofta kallad nyliberal.⁴

Heritages konservativa strategier – och andra tankesmedjor och i transnationella företags högkvarter – konfronterade motståndet i FN att reformera utifrån nyliberalt perspektiv. FNs politik var för statlig reglering, ekonomiska ingripanden och humanitära sociala hänsynstaganden, och dess policyprocess återspeglade synsättet i många stater – inkluderande Sovjetblocket, tredje världen, Asiens tigrar och Väst-europa – av vilka de flesta motsatte sig nyliberala lösningar. Heritage fann däremot stöd i den amerikanska kongressen, där de konservativa strömningarna ökade och de transnationella företagens inflytande var särskilt betydelsefullt. Reaganadministrationen välkomnade varmt den nya konservativa inställningen till FN-reformering, medan Thatcherregeringen i London fungerade som en nödvändig internationell partner.⁵

Heritages reformivrare försökte blockera många FN-initiativ som kunde reglera, begränsa, kontrollera och även beskatta transnationella företag – såsom Havsrätten (med sina avgifter gruvsdrift i djuphaven), uppförandekod för transnationella företag, arbetsrättsliga konventioner, och de FN-baserade miljöregleringar som började träda fram.

Flera industrisammanslutningar satte igång sina egna kampanjer mot FN och arbetade genom grupper som International Chamber of Commerce, den främsta internationella lobbyisten för transnationella företag. De använde sitt betydande inflytande inom

media och på politiker för att framhålla FN:s brister och uppmanade till att skära ned på bidrag och för en policyförändring. Den snabbt expanderande vapenindustrin och dess vänner i Pentagon ville undergräva FN:s nedrustningsarbete, medan mäktiga oljebolag bekämpade FN:s initiativ om miljö- och klimatförändringar genom sådana lobbygrupper som Global Climate Coalition. Många transnationella företag motsatte sig UNICEFs samarbete med NGOs för att stoppa Nestlé's farliga modersmjölk ersättning och de ogillade FN:s investeringsstraff mot apartheidregimen i Sydafrika.⁶

Amerikanska tobakbolag var ledande medlemmar i koalitionen mot FN. Tack vare miljoner sidor av konfidentiella dokument som offentliggjorts under senare processer, har vi nu klara bevis om deras kampanj. En utförlig rapport baserad på dessa dokument publicerades av Världshälsoorganisationen WHO sommaren 2000 och är en mycket detaljerad fallstudie om företagets offensiv mot FN.⁷ Särskilt tobakbolagen motsatte sig Världshälsoorganisationens program om hälsorisker genom rökning och nikotinmissbruk. Vid mitten av 1980-talet lanserade de stora tobakbolagen en hemlig kampanj riktad mot WHO, för att misskreditera dess arbete och minska anslagen till dess budget. Rapporter påvisar att toppchefer inom världens ledande tobakbolag gemensamt konspirerade emot WHO, en organisation de såg som "en av de största fienderna" och att de "utformade globala strategier för att misskreditera och hindra WHO att föra ut sitt budskap." Philip Morris, det ledande företaget, höll 1989 ett strategimöte i Boca Raton i Florida där verkställande direktörer planerade en världsomfattande offensiv emot tobakskritiker, och såg WHO som deras farligaste motståndare.

Rapporten visar hur bolagen gömde sig bakom en "variation av skenbart oberoende kvasiakademiska, reklam- och affärsorganisationer" vars stöd till tobakindustrin inte avslöjades.⁸ Genom sina kontakter planterade de berättelser i ledande dagstidningar. Wall Street Journal publicerade en typiskt attackerande artikel 1996 med titeln "WHO tillhandahåller socialistisk medicin" och att WHO "rättfärdigar en oändlig utökning av välfärdsstaten".⁹

Företagen upprättade hemliga förbindelser med verksamma och tidigare anställda vid WHO, och agerade emot organisationen med negativ PR, underblåste konflikter mellan WHO och andra FN-organ om tobaksrelaterad policy och försökte organisera utlandsrepresentanter att utmåla WHO:s policy att enbart driva de rika ländernas frågor. De offrade stora resurser på dessa kampanjer och använde sig av sina omfattande företagsnätverk inom livsmedelsområdet och andra bolag som inte i någon form sysslade med tobak, att agera för deras anti-FN mål. Dessa och andra företagskampanjer övertygade beslutsfattare i Washington att de måste "backa" FN genom att agera mot dess socialistiska profil och förändra inriktningen, att krossa dess negativa inställning mot företag och dess populistiska aktiviteter, och göra FN till ett verkligt redskap för globaliserad kapitalism och särskilt

för USA-baserade investerare och företag. Bolagens pådrivare presenterade Washingtons växande motstånd mot FN som ett folkligt uppvaknande mot världsorganisationen, även om opinionsundersökningar visade på motsatsen – ett starkt stöd för FN, vilket oförändrat fick klart mer stöd från allmänheten i USA än inom kongressen.¹⁰

Nyliberal propaganda och attackerna mot FN

Haritage's och tobakbolagens attacker emot FN är skolboksexempel på nyliberala propagandaattacker emot offentliga institutioner. Doktrinen gör anspråk på att marknaden representerar frihet, flexibilitet, dynamism och demokrati, emedan offentliga institutioner är begränsande, stelbenta, orubbliga, likformiga och enväldiga. Den främjar även synsättet att privata aktörer är effektivare, har en bättre ledning, kostar mindre, är mindre korrumperade, mer teknologiskt uppdaterade och känsligare för människors behov genom direkta marknadssignaler.¹¹

Nyliberal propaganda placerar den offentliga intressesfären som motsatsen till den privata – ineffektiv, misskött, kostsam, korrupt, ligger efter teknologiskt och saknar ansvar inför människors behov. Paradoxalt, kanske, presenterar den marknaden som den mest effektiva sektorn för demokratisk kontroll, fördelningen av alla (eller närmare alla) former av socialt välbefinnande – den ultimata formen av (demokratisk) självreglering är varor på en marknadsplats. I motsats har politiskt utövande såsom medborgares gemensamma åtaganden, röstning, representation, styrande i olika former presenterats som främmande, tröttnande, meningslöst och irrelevant.

Propagandan använder ordet "reform" för omorganisation av institutioner och t o m hela samhällen i nyliberal riktning – privatisering av offentliga institutioner, nedskärningar av offentliga budgetar och skattesänkningar. "Välfärdsreform" och "trygghetsreform" som exempel innebär att skära ner budgeten för sociala program som skyddar de fattigaste medborgarna. "Skattereform" innebär sänkta skatter, särskilt för de med höga inkomster. Alla dessa reformer sägs ge stöd för vanliga medborgare och "minska fattigdom", även om fattigdomen fortsätter att öka. "FN-reformer" innebär med detta språkbruk försvagning och eliminering av organisationens mer socialt progressiva program och förändrar institutionen så att den stöder nyliberala principer.

Under drygt två decennier har nyliberala propagandister beskrivit FN som en ineffektiv och oansvarig byråkrati, som försöker framstå som betydelsefull inför världens folk. Åter och åter igen har ledarskribenter och nyhetsbevakare upprepat begreppet "omfattande upplåst byråkrati", även om FN inte har så många anställda.¹² Massmedia och universiteten anammade dessa synsätt, speciellt i USA, och tankesmedjor finansierade av välbesuttna individer och transnationella företag utvecklade och spred dem aktivt.

Catoinstitutet, en ledande nyliberal tankesmedja, anslöt sig under 1990-talet till Heritage Foundation som en ledande kritiker av FN. Det antog en likartad ideologisk strategi, genom att framhäva överlägsenheten hos en helt fri marknad. Catos Kongresshandbok 1997 beskrev FN som "en av korruption och ineffektivitet stinkande Kafkabyråkrati och missförstådda program"¹³ och uppmanade till ensidig indragning av USAs bidrag till världsorganisationen med 50 procent. En deltagare vid en konferens arrangerad av Cato 1996 sa: "Det skulle vara bättre för amerikaner att skriva ut en check till Röda korset än att beskattas för att finansiera FN". Vid samma konferens argumenterade chefen för Cato's projekt om global ekonomisk frihet att FN-baserade program om ekonomiskt bistånd enbart är till skada för fattiga länders ekonomier, medan en annan talare angrep FNs miljöprogram med att det "hämmar ekonomisk tillväxt, som är livsnödvändiga för ekologiskt välbefinnande". Cato finansieras av många av de största amerikanska bolagen och affärssammanslutningarna, innefattande State Street Bank, Chase Bank, US Chamber of Commerce, Investment Company Institute, Securities Industries Association, American Council of Life Insurance, American International Group, American Express, H.J. Heinz Co, IBM och Coca Cola.¹⁴

USAs regering går till offensiv

Även om USAs befolkning var sympatiskt inställda till FN, tyckte nästan var och en i Washington illa om organisationen. I början av 1980-talet kallade de den för byråkratisk, gammaldags, klumpig, kostsam och ineffektiv och ansåg att FN motsatte sig spridandet av "marknadsfrihet" i världen under USAs "ledning". 1983-85 antog kongressen flera lagar som selektivt minskade USAs budgetbidrag till FN, "höll inne" fonder för program som USA inte ville stödja. Reagan-administrationen fördröjde också tidpunkten för USAs betalning till FN genom att bevilja pengarna nio månader senare, under följande budgetår i USA. USAs betalningar till FNs reguljära budget, som skulle betalas den 31 januari, kom först i oktober eller november, vid slutet av FNs ekonomiska år. Då USA är det land som betalar den största avgiften till FN¹⁵, resulterade dessa och andra politiska ageranden i en allvarlig ekonomisk kris för FN, då USAs skuld till FN hela tiden ökade. USA tryckte också på andra medlemsländer att stödja amerikansk kontroll av FNs budget. I enlighet med FN-stadgan antas FNs budget med två tredjedelars majoritet i generalförsamlingen. USA höll tillbaka delar av sin årliga betalning, på grunder att omröstningen om budgeten borde vägas utifrån det belopp som respektive land bidrog med. Till sist enades FNs medlemsstater, för att få stopp på krisen, om ett ny consensusförslag för budgetbeslut, och som gav USA ett effektivt veto. Sedan tvingade USA FN att minska sin budget med 10 procent, att minska sin personal på närmare tusen personer och skära ned på många program.¹⁶

Trots att FN gjorde många eftergifter ökade Washington sina krav och insisterade på ytterligare reformer. Denna taktik efterföljde ett scenario med budgetpåtryckningar, ursprungligen föreslagna av Heritage Foundation. Efter dramatiska globala politiska förändringar vilka resulterade i Sovjetunionens sönderfall och kommunistregeringars kollaps, blev USAs politik än mer aggressiv mot FN i början av 1990-talet. Washington var den opåverkade militära supermakten. Samtidigt undergrävdes den Washingtonledda ekonomiska globaliseringen regleringar och statskontrollerade ekonomiska institutioner i tredje världen, i Europa och i Asien, vilka resulterade i förändringar av många länders politik.¹⁷ Sådana förändringar av makt och politik resulterade i växande officiellt acceptering av nyliberalism och ideologin med privatisering i varje region och varje röstblock inom FN. Vidare, föredrog de flesta regeringar att undvika att direkt utmana USA, med dess unika kombination av att vara både militär och ekonomisk supermakt. Få var redo att aktivt gå emot USAs politik att "frysa inne" fonder från FN och genom utpressning driva organisationen mot omfattande policyförändringar.¹⁸

Boutros-Ghali avslutar FNs övervakning av transnationella företag

Boutros Boutros-Ghali från Egypten tillträdde i januari 1992 posten som FNs första generalsekreterare efter det kalla krigets avslutande. Under hårt tryck från USA och från lobbygrupper såsom International Chamber of Commerce, började han omedelbart att arbeta med att reformera FNs sekreteriat och avsluta program som skapade mest vrede hos de transnationella företagen. Hans rådgivare varnade för att Världsbanken och Internationella valutafonden – båda baserade i Washington och under stort inflytande genom amerikanska bidrag – hade ett "komparativt övertag" över FN i ekonomisk policy och att FN skulle förlora trovärdighet om organisationen inte dämpade sina insatser inom detta område.¹⁹

I mars 1992 upplöste generalsekreteraren, efter ytterst begränsade överläggningar med medarbetare och utan någon anvisning från generalförsamlingen, flera sekretariatsposter och -program som sysslade med sociala och ekonomiska frågor. En nyinrättad enhet för ekonomisk utveckling (Department of Economic Development) hade en akronym så talande och så förarglig (DED – uttalas som "dead") att dess namn snabbt måste bytas ut. Mest markant var att generalsekreteraren stängde det välrenommerade Centre on Transnational Corporations (CTC), ett sekretariatsforskningsprogram som gav FN stöd i dess förhandlingar i förberedelserna om en uppförandekod för transnationella företag.²⁰ Heritage Foundation och International Chamber of Commerce hade länge kritiserat CTC och uppförandekoden och hade mobiliserat sina medlemmar för att försvaga och eliminera den.

Sedan 1990 utvecklade CTC en serie rekommendationer om "Transnationella företag och hållbar utveckling" att läggas fram vid miljökonferensen Earth Summit i Rio i juni 1992, för möjlig infogning i konferensens slutdokument. Bolagens lobbyister fann detta perspektiv ytterst alarmerande och arbetade hårt för att stoppa det. De var också emot CTC då centret arbetade med att insamla och publicera information om de företag som bröt mot FNs investerings-sanktioner mot Sydafrika.²¹ Inför detta tryck upplöste han centret utan hänsyn till dess goda rykte och dess betydelsefulla uppdrag.

FNs politiska elasticitet

Efter FN-reformerna 1992, gick företagens ledare och Washingtonbaserade makthavare vidare med sin kampanj. De fortsatte intensivare än någonsin för att utplåna institutioner för offentlig tillsyn och ansvar för privata, frivilliga former av självreglering inom företagen. FN-systemet fortsatte att vara djupt engagerat i globala miljöfrågor, en fråga av särskilt intresse för oljebolag, bilföretag, kemisk industri och många andra med starka röster i den amerikanska huvudstaden. FNs arbete för mänskliga rättigheter retade också många företag, sedan mänskliga rättighets-kampanjer börjat inrikta sig på företagens missförhållanden – i Nigeria, Myanmar och andra länder – och störde speciellt den politiskt mäktiga oljeindustrin och dess investeringsplaner för utforskning, borrning och pipelinebyggande.

FN hade visat prov på anmärkningsvärd elasticitet till sin första runda med reformer. UNICEFs progressiva forskningsenhet i Florence, under ledning av Giovanni Cornea, kritiserade kraftfullt strukturanpassningar, Världsbanken och Internationella valutafondens huvudsakliga policyinstrument, och ställde frågor om fattigdom och dödlighet i de ekonomier som befann sig i "omvandling".²² UNDPs populära årliga rapport *Human Development Report* (den första publicerad 1990) förespråkade utveckling baserad på människors behov, inte enbart BNP-tillväxt. Generalsekreteraren upprördes av nykonservatismen och föreslog globala skatter som en lösning på FNs ekonomiska kris i ett tal vid Oxfords universitet 15 januari 1996. Vid samma tid påbörjade FN en serie globala konferenser om de stora sociala och ekonomiska frågorna såsom miljö, befolkning, kvinnors rättigheter, mänskliga rättigheter och social utveckling – varav alla antog plattformar och handlingsprogram som gjorde företagens lobbyister osäkra. Tusentals aktiva NGO-företrädare deltog också vid konferenserna, uppmuntrade av FN, som ställde krav och upprättade nätverk som var än mer oroande för företrädarna för det globala kapitalet.

Trots detta var det inte svårt att finna tecken på konservativa trender inom FN. Den årliga Human Development Report drogs långsamt mot höger efter 1994 och började främja ekonomisk tillväxt som den huvudsakliga motorn för mänskliga rättigheter.²³ De-

partment of Public Information övergav dess kända progressiva filmproduktionsprogram på grund av stora budgetnedskärningar. Rapporter från FN-enheter hänvisade i allt större grad till privata investeringar som den enda livsdugliga vägen mot utveckling och minskad fattigdom.

Kofi Annan: En företagsvänlig generalsekreterare

Washington hade utan vidare motsatt sig Boutros-Ghali's kampanj för en andra period med förklaringen att man ville ha en mer reformvänlig ledare för FN. Annan, som hade en examen från MIT's Sloan School of Business, hade spenderat huvuddelen av sin karriär inom FNs administrativa och finansiella enheter. Väl medveten om organisationens finansiella kris, såg han behovet av att lösa denna genom strategiska eftergifter till dess största bidragsgivare.

Efter enbart tre veckor på den nya befattningen, vallfärdade Annan till Washington för att möta kongressmedlemmar, särskilt den betydelsefulla konservativa senatoren Jesse Helms. Han förvissade lagstiftarna att han skulle "effektivisera" FN, införa modernt affärstänkande i dess förvaltning och sätta "realistiska" mål för organisationens arbete. Han tog ställning för nedskärningar av såväl budget som antalet medarbetare. Annan reste till Davos i Schweiz till mötet World Economic Forum, ett möte för bl a världens ledande företagsledare. När han befann sig i Europa passade han också på att samtala med företrädare för International Chamber of Commerce.

Ledarna för World Economic Forum erbjöd snart generalsekreteraren och några av hans närmast underordnade att ansluta sig till Forum's nya privata videokonferenssystem, och möjliggjorde för Annan och hans team att samtala med Forum's CEO-medlemmar såväl som med några utvalda politiska ledare och chefer för internationella organisationer som Världsbanken. Annan godtog med glädje erbjudandet och forum installerade i april 1997 sitt WELCOM-system (World Electronic Community) vid FNs högkvarter. Emedan den nya teknologin med ett toppmodernt verktyg hjälpte ett FN under ekonomisk svängrem, arbetade systemet i huvudsak för att förbinda generalsekreteraren och andra av FNs ledare med företagsledare, utan att passera den mellanstatliga processen.²⁴

Efter att ha anslutits till WELCOM beslöt sekretariatet att införa en ekonomisk avgift för NGOs för elektronisk tillgång till FN-dokument – ett mycket talande exempel. Genom detta och andra åtgärder att begränsa NGOs tillträde, medan businessinflytandet ökade, visade Annan och hans team tydligt på vad de ville ge ökad prioritet. Generalsekreterarens tal hade ofta åberopat NGOs som FNs "oundgängliga partners" och det verkliga "humanitära samvetet". I ökande grad började dock FNs ledarskap att åberopa det "civila samhället" – ett luddigt begrepp som omfattar både företag som NGOs – när de med ny entusiasm beskrev det icke-statliga samarbetet.

Den 24 juli 1997 stod FN värd för en högnivå lunch för att beakta villkoren för "affärssektorns deltagande i FNs process om policyutformning" och "partnering" i FNs fonder för utvecklingsbistånd. Förutom Annan deltog Maria Livanos Cataui, generalsekreterare vid International Chamber of Commerce. Deltagarna innefattade tio företagschefer och femton betydelsefulla regeringsrepresentanter innefattande tre stats- och regeringschefer och USAs finansminister undersekreterare Larry Summers. Generalförsamlingens president Razali Ismail deltog vid lunchen tillsammans med Bjorn Stigson, verkställande direktör vid Världsbankens Council on Sustainable Development.²⁵ Miljonären, kanadensaren och affärsmannen Maurice Strong, en nyckelfigur under flera generalsekreterare och nära vän till Vita Huset, påstås vara hjärnan bakom initiativet. Ungefär samtidigt började generalsekreteraren främja närmare samarbete mellan FN och Bretton Woods-institutionerna (Världsbanken och Internationella valutafonden), och återopade "ökad samhörighet (coherence)" på politisk nivå. Oroliga NGOs frågade sig om FN hade övergivit sin kritik av strukturanpassningar och av nyliberalism för att tillgodose Washington och ICC. FNs företrädare insisterade att "samsörighet" innebar verklig policyförändring av Bretton Woods-institutionerna, såväl som bättre "samarbete" inom alla områden mellan Washington och New York.²⁶

De högre tjänstemännen vid generalsekreterarens kontor ansåg att FN "måste förändras eller gå under" och att organisationen måste nå ut till "nya aktörer" i en globaliserad värld, förutom nation-statsmedlemmarna. John Ruggie, generalsekreterarens särskilde rådgivare, förutsatte en särskilt aktiv roll i att förbereda pro-business initiativen, främja dessa och att utveckla en övertygande förklaring för alla de ifrågasättanden som fanns inom sekretariatet, FN-systemets olika organ och bland NGOs.²⁷

Generalsekreteraren ville att hela FN-systemet gemensamt skulle inta samma policyriktning, så han uppmuntrade cheferna för de olika FN-organen²⁸ att söka nå egna öppningar mot affärsvärlden, och uppmunade dem att upprätta kompanjonskap med företag. Ganska snart tillkännagav FNs Flyktingkommissariat (UNHCR), FNs Organ för kultur och vetenskap (UNESCO), FNs Utvecklingsprogram (UNDP) och andra FN-organ initiativ i denna riktning.

UNHCR högtidlighöll ett kompanjonskap med ett nyetablerat "Business Humanitarian Forum", som i första hand eftersträvade att få in pengar för flyktingprogram. Forum grundades och leddes av tidigare vicepresidenten för Unocal, ett stort USA-baserat oljebolag som anklagats för brott mot mänskliga rättigheter i Burma, där dess pipelineprojekt anses ha drivit många människor från deras hem och orsakat tusentals flyktingar.²⁹ UNDP's inledande planer för dess Global Sustainable Development Facility innefattade också företagspartners med tvivelaktigt förflutet, exempelvis gruvbolaget Rio Tinto, finanstjänstegiganten Citicorp, Dow Chemicals, Royal Dutch Shell och an-

dra. Mänskliga rättighetsorganisationer har nyligen blivit särskilt kritiska mot Shell p g a dess verksamhet i Nigeria under militärdiktaturen.

Den 19 september 1997 tillkännagav media-miljardären Ted Turner att han skulle ge ett bidrag på 1 miljard dollar till FN över tio år, att utbetalas i delar om 100 millioner dollar – den genom historien största välgörenhetsdonationen. Turner som bildad CNN Television News Network, var viceordförande i Time Warner, världens största mediabolag. Gåvan, som samordnats med generalsekreterarens kontor, vidgade FNs privatiseringsstrategi. FN skulle hädanefter vara en bidragssökande välgörenhetsinrättning, som strävar efter att komplettera sin krympande inkomst från medlemsstater med pengar från välbesuttna privata personer såväl som från företagspartners. Framtida privata bidragsgivare skulle inkludera Microsoft-miljardären Bill Gates, världens rikaste person.³⁰

Den 9 februari 1998, kort efter det andra mötet i Davos, sammanträffade åter generalsekreteraren med International Chamber of Commerce i en större överläggning i Geneve. Denna gång var 25 företags toppchefer närvarande, inkluderande företrädare från Coca Cola, Unilever, McDonalds, Goldman Sachs, British American Tobacco och Rio Tinto. ICCs generalsekreterare Cattai lovprisade den nya relationen. "Det sätt FN uppfattar internationella affärer har förändrats fundamentalt", skrev hon efteråt i en gästkolumn i International Herald Tribune. "Denna förändring mot en attityd som är mer vänligt inställd till affärer", fortsatte hon, "har blivit förankrad i den högsta ledningen".³¹

Efter mötet utfärdade ICC och generalsekreteraren ett gemensamt uttalande som förklarade att "stora politiska och ekonomiska förändringar har öppnat för nya möjligheter för dialog och samarbete mellan FN och den privata sektorn" och förpliktade de två enheterna att "skapa ett nära globalt kompanjonskap för att säkerställa större affärsinput i världens ekonomiska beslutsfattande och bistå den privata sektorn i de minst utvecklade länderna".³²

Hur FN och företagen uppfattade det nya kompanjonskapet

Generalsekreterare Annan och hans team klagade på att de såg samarbetet med företagen som en lovande ny väg för att dra till sig politiskt och ekonomiskt stöd till FN, innefattande möjliga förändringar i Washington. De proklamerade också för den "kunskap" som företagen kunde tillföra FN för att påverka utveckling i världens fattigaste länder. FN-företrädarna såg sig själva som "realister" som var redo att förhandla med något motbjudande företag på samma sätt som de regelbundet förhandlar med mindre idealiska regeringar. De ansåg att den företagsdominerade världen redan var en "realitet" och att om de inte accepterade denna realitet skulle FN bli alltmer irrelevant.³³

Annan och hand team ansåg att i kraft av företagens enorma makt hade FN inte några egna kort att

spela ut. Som den enda trovärdiga globala politiska organisationen, kunde den erbjuda en strategisk möjlighet för företag – en möjlighet som tidigare i historien hade erbjudits av enskilda regeringar. Företagskapital skulle acceptera att minska sin aptit på ackumulering, och godta någon form av reglering och socialt skydd, i utbyte skulle FN hjälpa till att mobilisera folkligt stöd och legitimitet för företagen mot deras mest kritiska opponenter. Annan uppmanade företagsledarna att de måste ”lära av historien” och akta sig för de kritiska sociala rörelser som nu agerade med gemensam styrka. Eftergifter måste ges, varnade han, annars skulle resultatet bli ett ”protektionistisk” eller isolationistisk bakslag. Hjäpnadsväckande nog uppfattade Annan och hans team att de tog en väldigt liten risk för FN. Utan att kontakta eventuella kritiker närmade sig ledningen det nya partnerskapet som om det var den magiska lösningen på FNs väldiga problem. Företagsledarna såg på partnerskapet från en helt annorlunda synvinkel, och mycket varsammare, men helt klart såg de flera troliga positiva resultat för sina företag. Från officiella uttalanden och privata samtal kan vi finna åtminstone sex policy mål som företagens ledare hoppades uppnå som ett resultat av deras nya relation med FN.

För det första hoppades de att kollektivt påverka FNs omfattande sociala och ekonomiska policyskapande för att minska regleringar, skatter, handels hinder, arbetsregler och andra initiativ som kunde försämra deras globala affärsplaner. För det andra, och i samma riktning, hoppades de kunna påverka FNs ideologiska produktion (tal, publikationer, skrivelser, mötesagendor o s v), för att konfirmera att privata företags lösningar är de enda tillgängliga och praktiska i dagens värld, att lansera de stora företagen som engagerade och hjälpsamma världsmedborgare, och avsluta FN-systemets försvar av offentliga (icke-privata) lösningar. För det tredje hoppades de kunna uppväga och även inskränka NGOs inflytande, som de såg som mycket farliga källor för kritik och profit hotande alternativ.

I mittfåran bland företagens mål låg ett fjärde område – önskan att forma policy, ideologi och regleringar i deras eget affärsområdes särskilda intresse. Exempelvis hjälpte troligtvis relationen mellan hårdvarutillverkaren Cisco Systems och UNDP till att skapa en atmosfär i vilken FNs ledare lyfte fram det som brukar kallas ”digital divide” och behovet att avsluta det genom att göra datorer tillgängliga för alla världens medborgare. Dessa FN-uttalanden, vilka är absurda då en stor del av världens befolkning inte får tillräcklig föda, skydd och dricksvatten, var god draghjälp för dator- och teknologiindustrin. FN-entusiaster deltog i en PR-mani som gav skenet av att datorbaserade tekniska lösningar är lösningen på världens sociala problem. Stigande teknologiaktier (med Cisco i spetsen) intygande den ”nya ekonomins” underverk.

Ett femte företagsmål sökte främja den allmänna bilden av särskilda företag. När företagen antog koncepten ”imageskapande” och ”ny-imageskapande” under 1990-talet, såg de än mer seriöst på detta

mål. Företagen blev uppmärksamma på att deras verksamhet ofta resulterade i negativt folkligt rykte, minskad försäljning och orsakade folkliga påtryckningar för regeringsingripanden, böter eller lagenlig ersättning och en mängd andra problem. Företagen försökte då att minska sitt dåliga rykte och återskapa det i form av positiva publikvärden. Kritiker kallar denna aspekt av FN-programmet för ”färgtvätt” och anser att FN lånar ut sitt goda namn och anseende för att hjälpa företagen att uppnå en (falsk) positiv image.

Inom FN och dess organ förstod många ledningar processen. I UNDPs riktlinjer för samarbete, som upprättades 1988, står att ”när UNDP är engagerat i PR-verksamhet inom ramen för en företagsrelation, sker oundvikligen en ömsesidig imageöverföring” och de uppmärksammar att organisationen vill ”bidra till att främja ett (partner) företags image”.³⁴ Som ICCs ledare Maria Cataui själv förklarar är företagen entusiastiska över att arbeta tillsammans med FN då deras ”beslutsamhet....att betraktas som en god företagsmedborgare”.³⁵

Slutligen strävade också företagen för ett sjätte mål – att direkt främja deras produkter. Detta var uppenbart i fallet Ericsson, det svenska teknologiföretaget som lyckades uppnå en överenskommelse med FN om att sprida sina kända märkestelefoner för användning bland humanitära arbetande i något som gick under namnet UN Disaster Response Initiative. Företaget fick inte bara en positiv image, dess produkter fick också mycket positiv publicitet. Cisco Systems gjorde i samma anda reklam för sina snabba internetkopplare genom sitt samarbete med UNDP i NetAid – som av en tidning beskrevs som ”en uppvisning av Cisco’s senaste internetteknologi”.³⁶ Hundratusentals fans som loggade in NetAids hemsida under insamlingskonserten, vilket samtidigt innebar en rigorös test av teknologin, fick stor PR-uppmärksamhet – mycket mer än man kunnat få genom vanlig reklam.

Företag kan ha andra mål, såsom att höja de anställdas moral och bygga upp folkligt stöd i många länder när företagen alltmer globaliseras. Så skiftande mål föreslogs vid ett partnerskap som godkändes av det i Paris baserade UNESCO och Rhone-Poulenc, ett av Frankrikes största företag. Det mångåriga projektet som startades av företaget tänker restaurera Taj Mahal i Indien, ett av UNESCOs världskulturarv, mycket fördärvat under senare år på grund av luftföroreningar i staden Agra. Programmet försöker också påverka miljöförhållandena i Agra, ett steg som skulle medföra bättre hälsa för dess invånare. Rhone-Poulenc, som fått mycket stark kritik för dess jordbruksindustri och genetiska forskning, sökte helt klart efter möjligheter att förbättra sitt företags anseende och skapa en ny image. Genom att investera fuffiga 237.000 dollar i Taj Mahal-projektet, fick företaget en hel del bra publicitet och god behållning inför sina aktieägare som kanske inte gått att genomföra på något annat sätt.

Caty Forget, representant för Rhone-Poulenc Foundation, berättade för UNESCO’s magasin Sources, att bidrag ger företaget en förbättrad image

som har att göra med ”viktiga områden, såsom respekt för andra, bevarandet av kulturarv, värdet av kultur och identitet”. Hon pekade också på ökad moral inom själva företaget. ”Det gör dem stolta”, sade hon om de anställda.³⁷ UNESCO gynnades genom skydd av ett världskulturarv, men till en påtaglig kostnad. En organisation vars huvudsakliga syfte är att främja utbildning ”utbildar” nu allmänheten om det goda arbete som ett kontroversiellt transnationellt företag gör.

Global Compact

Med dussintals – kanske hundratals gemensamma affärs och FN-verksamheter på gång i nästan alla FN-organen,³⁸ trycker generalsekreteraren på för ett nytt högprofilprogram som skulle symbolisera det nya partnerskapet mellan FN och affärsvärlden. Idén för en global överenskommelse ”Global Compact” kom fram under samtal med företagsledare åren 1997 och 1998, speciellt med International Chamber of Commerce. Efter månader av preliminära förhandlingar, föreslog så generalsekreteraren idén i Davos den 31 januari 1999 vid World Economic Forum.

Global Compact föreslår nio principer för företag inom området mänskliga rättigheter, arbetsrätt och miljöskydd. Principerna är aktningssärdade men vaga. Exempelvis de som skriver under går med på att ”tillförsäkra att deras egna företag inte är delaktiga i missbrukande av mänskliga rättigheter”. FN lovar att organisationen inte ska vidta någon kontroll. Inte heller behöver företagen genomgå något framtvängande förfaringsätt, någon formell gransknings. Annan’s tal säger mycket om hans rationalitet och också om den uppgörelse han erbjöd sina åhörare: Jag föreslår att ni, företagsledarna som samlats i Davos, och vi, FN, påbörjar en global överenskommelse (Global Compact) om delade värden och principer, som kommer att ge den globala marknaden ett mänskligt ansikte.

Globalisering är något som finns. Men jag tror att vi har underskattat dess bräcklighet. Problemet är detta. Spridningen av marknader minskar förmågan för samhällen och deras politiska system att reglera sina egna samhällen, att själva styra sin egen kurs. Historien lär oss att en sådan obalans mellan den ekonomisk, den sociala och den politiska världen aldrig kan vara sammanhängande särskilt lång tid.³⁹

Annan fortsatte att argumentera för att globalisering enbart kunde säkerställas om den byggde på en bred consensus och att en sådan consensus måste byggas på kraftansträngningen att tillförsäkra välfärd åt alla. Han upmanade sin publik ”att ta emot, stödja och anta en serie av grundläggande värden” som skulle precisera en ny tid av företagets ansvar.

Talet innehöll alla delar av det tänkande som hade utvecklats av Annan och hans rådgivare: partnerskap med företag, ”värderingar” hellre än regler, påminnelse om det ”hot” som gräsrotsoppositionen kan vara mot globaliseringen. Talet lyckades med sitt syfte. Det

fick många företagsledares uppmärksamhet och det fick en hel del positiva kommentarer från media. Även om det var oklart hur förslaget skulle genomföras, klaggjorde generalsekreteraren snart vid FN:s högkvarter att han ämnade utveckla idén och tydliggöra den.

Från början var det lätt för företagsledare att stödja ”värden” föreslagna av generalsekreteraren, men de var oroliga för att han kanske skulle gå vidare till att göra någonting konkret. FN-teamet, å andra sidan, hoppades att genom denna vaga utfästelse kunde de eventuellt driva på företagen mot en struktur som skulle bli (åtminstone i någon form) mer konkret. Var grupp flyttade fram positionerna med försiktighet, allteftersom vidare samtal fortgick mellan FN och ICC.

NGOs var i allmänhet kritiska och mindre än entusiastiska. Ledare för några organ inom FN-systemet hade allvarliga reservationer och undvek inte att framföra dessa offentligt, trots påtryckningar från Annan’s team. UNICEF’s verkställande direktör Carol Bellamy, en av de få topp tjänstemännen inom FN med en substantiell bakgrund inom den privata sektorn, uttryckte allvarliga tvivel. I ett tal vid en internationell utvecklingskonferens vid Harvarduniversitetet den 16 april 1999 varnade hon: ”Det är farligt att anta att den privata sektorns mål i någon form är synonyma med FN:s mål, därför att de för det mesta eftertryckligen inte är det.”⁴⁰

Men FN:s brådska till affärspartnerskap och nyliberala medgivanden fortsatte i högsta tempo. Då UNDP’s verkställande chef Gus Speth’s period tog slut, avvisade generalsekreteraren EUs kandidat, den socialdemokratiska danske ministern för utvecklingsarbete Paul Nielson, och utsåg istället Mark Malloch Brown, Världsbankens vicepresident för externa frågor. Malloch Brown, som tidigare arbetat med PR-frågor, hade verkat som bankens huvudförsvarare. Européerna var rasande och UNDP-anställda chockade. De följande månaderna omorganiserade Malloch Brown UNDP och anställde ett flertal renläriga medarbetare, innefattande Nancy Birdsall från Världsbanken som ny chef för Human Development Report.

Den 8 juli 1999 manade undergeneralsekreteraren för nedrustningsfrågor Jayantha Dhanapala till ”kreativt partnerskap” mellan FN och vapentillverkarna i något som han beskrev som en ansats att kontrollera den olagliga vapenhandeln. För de som gav sitt stöd till FN-kontroll av alla aspekter av vapenhandeln, verkade FN:s partnerskap med vapentillverkare vara kränkande steg. Faktiskt hade FN:s riktlinjer för affärspartnerskap särskilt uteslutit relationer med vapentillverkare. Annan och hans team höll redan på och testade de gränser de själva hade satt.

Senare, den 26 juni 2000, presenterade generalsekreteraren sin globala överenskommelse (Global Compact) vid FN:s högkvarter i närvaro av företagschefer och andra höga chefer för nästan 50 företag, innefattande sådana stora globala företag som Daimler Chrysler, Unilever, Deutsche Bank, BP Amoco, Royal Dutch Shell, Volvo, Credit Suisse, Dupont and Nike, vilka alla gick med på att skriva under överenskom-

melsen och foga sig efter dess nio principer. Generalsekreteraren hade också inbjudit ett mindre antal sympatiskt inställda NGOs, innefattande Amnesty International, WWF och International Confederation of Free Trade Unions. Men dessa "NGO-partners" var klart oroliga vid spektaklet. Amnesty International's generaldirektör Pierre Sané sade rakt på sak att han inte ansåg att överenskommelsen (Compact) var trovärdig då den saknade formella regler. Tvärt om, klargjorde företagets företrädare det klart att de inte vill ha några regler – och inte ens den minsta kontroll.

Samma dag varnade ICC's chef Cataui i en artikel i International Herald Tribune: "Affärsvärlden skulle se misstänksamt på varje förslag som innebar extern värdering av företagets uppförande, oavsett av särskilda intressegrupper eller av FN-organ. Global Compact är en gemensam utfästelse till delade värden, inte villkor att leva upp till. Den får inte bli ett medel för regeringar att belasta företag med föreskrivna regleringar."⁴²

Protesterna mot Världshandelsorganisationen WTO i Seattle i November 1999 gav utan tvivel generalsekreterarens projekt en knuff framåt. "Hur förutseende han visade sig vara", uttryckte entusiastiskt Annan's senior advisor John Ruggie, och återopade det ursprungliga talet i Davos i januari 1999 och efterkommande möten: "Det var 10 månader före Seattle".⁴³ I avsaknad av Seattle, tycks det otroligt att femtio företag skulle ha besvarat Annan's uppmaning, trots utlovet om ett uttunnat FN.

I enlighet med generalsekreterarens plan, kommer den enda prövningen av företagets tillmötesgående med Compact att vara en särskild FN-hemsida där de kommer att lägga ut information – i form av "bästa utövandet". De kommer att kontrollera informationsflödet och FN kommer att inbjuda allmänheten att granska det och avge kommentarer – "chatdemokrati." Ingen annan prövning av tillmötesgåendet, mycket mindre framtvingande, kommer att vara tillgängligt.

FN-företrädare medger privat att företagsskandaler kan bli pinsamt för organisationen och att FN borde göra någon begränsad översyn av företagen bara för att undvika sådana fällor. Godkänd användning av FNs logo av företag (en av partnerskapets delar) kan också leda till pinsamheter, och särskilda regler föreslås om hur företagen använder sig av denna image. Många NGOs från hela världen, under ledning av Transnational Resource and Action Center, har kritiserat Compact genom brev, publikationer och offentliga möten. De har också presenterat ett motförslag, en medborgarnas överenskommelse, Citizens' Compact, som uppmanar till en "legal konstruktion, innefattande kontroll" för att styra företagets utövande och hålla dem strikt ansvariga för deras avtal.⁴⁴ Ett antal medlemsstater har protesterat mot Annan's projekt, men generalsekreteraren har inte ändrat inställning. FNs företagspolicy anstränger organisationens relationer med NGOs och många regeringar. I utbyte kommer den troligen att enbart framkalla de mest ytliga och kosmetiska förändringar av företagets uppförande. FN kan förlora sitt folkliga stöd om organisationen ses som näppeligen fränskild affärsdominerade institutioner som WTO och IMF. Generalsekreterare Annan spelar med FNs allra betydelsefullaste arv – dess rykte som en institution som arbetar för all världens folks välbefinnande.

NGOs och deras allierade inom de sociala rörelserna, tillsammans med sympatiserande regeringar, måste göra allt i deras makt för att vända på denna trend. Idén med ett Citizens Compact utgör en grund för gemensamma åtgärder. Vi måste säga nej till ett företagsdominerat FN. Vi måste försvara ett ekonomiskt och policystärkt FN som är ansvarigt för vanliga medborgares behov och krav. Och vi måste insistera på att företag kommer under medborgarnas kontroll, inte på det motsatta sättet.

Ellen Paine

är verksam vid Global Policy Forum, New York, USA.

Artikeln är tidigare publicerad av Global Policy Forum och publiceras i svensk översättning med deras tillstånd.

För ytterligare information om Global Policy Forum, se deras hemsida <http://www.globalpolicy.org>.

Noter

1. Den som är intresserad av bakgrundsmaterial till den här artikeln kan kontakta Global Policy Forum's hemsida <http://www.globalpolicy.org/reform/indxbiz.htm>. Huvuddelen av referensartiklarna går att finna i sin helhet på denna sida.
2. Heritage Foundation, "UN Project Series," april 1984.
3. Ibid., mars 1985.
4. Liberalism betyder här fri marknad, laissez faire, ideologi. I politiska studier kallas ofta nyliberalism träffande (och lite ironiskt) för "The Washington Consensus".
5. Partnerskapet är inte förvånande med utgångspunkt från det faktum att högkvarteren för 38 av världens 50 ledande transnationella företag finns i USA och Storbritannien – 76 procent av det totala antalet, en andel som blir än större om vinster och marknadskapitalisering används vid jämförelse.
6. Nestlé-kampanjen är en världsomfattande bojkott av produkter från Nestlé för att pressa företaget att upphöra med försäljningen av bröstmjölkersättning som resulterat i många barns död då det ofta blandas med smusigt vatten. Nestlé marknadsför denna ersättning som säkrare och bättre än modersmjölk, även om motsatsen är det riktiga. UNICEF, som upprättades för att skydda barn, stödde denna kampanj. En ledande Nestlé-företrädare, Helmut Maucher, var ordförande i International Chamber of Commerce, en av huvudaktörerna i kampanjen mot FN. – Sanktioner mot investeringar i Sydafrika, som framröstats av FNs generalförsamling, bevakades med en årlig lista publicerad av Centre on Transnational Corporations. Finans- och företagsvärlden såg detta som en ovälkommen restriktion mot deras verksamhet, särskilt i en miljö av folkligt tryck på företag som ansågs samarbeta med apartheid. Många företag spenderade mer pengar och ansträngningar för att omstrukturera sina verksamheter, så att deras band till Sydafrika inte skulle vara lika synliga.
7. Se "Tobacco Company Strategies to Undermine Tobacco Control Activities at the World Health Organisation: Report of the Committee of Experts on Tobacco Industry Documents," (Genève, WHO, juli 2000). Historien kom ut i många ledande tidningar. Se Gordon Fairclough, "Cigarette Firms Tried to Foil WHO, Say Investigators," *Wall Street Journal*, augusti 2000.
8. Tobacco Company Strategies," sid 3.
9. Marguerite A. Peeters, "WHO Prescribes Socialist Medicine", *Wall Street Journal*, 14 maj 1996.
10. Se Steven Krull och I. M. Destler, *Misreading the Public: the myth of the new isolationism*, Washington, 1999. En opinionsundersökning om den federala budgeten utförd under mitten av år 2000 visade att USAs medborgare ville minska kostnaderna till FN i procent, och samtidigt minska de militära utgifterna. Undersökningen gjordes av Steven Krull inom ramen för ett projekt med Center on Policy Attitudes and Knowledge Networks. Resultatet tillkännagavs vid en presskonferens den 27 september 2000. För fullständig text, se www.policyattitudes.org.
11. Denna analys bygger på Pierre Bourdieu's arbete. Han har skrivit många kritiska texter om nyliberalism. Se, ex, Bourdieu och Loic Wacquant, "La Nouvelle vulgate palnétaire", *Le Monde Diplomatique*, maj 2000, sid. 6-7.
12. FNs personalbudget är mindre än kostnaderna för Tokyos brandkår med personal.
13. Denna och påföljande information om Cato härrör från organisationens hemsida.
14. Även om dokument från Cato inte anger hur mycket respektive företag bidragit med till varje enskilt program, är det rimligt att anta att huvuddelen, om inte alla, av Cato's bidrag från företag gick till programmet mot FN och att några bolag direkt bidrog till dess omfattande budget för områden som forskning, konferenser och publikationer.
15. Avgifterna till FN är i huvudsak baserade på storleken på medlemsstatens BNP. USA med störst BNP batalar den största avgiften.
16. USA lämnade också UNESCO 1985 och avbröt betalningarna till andra organ, vilket skapade en omfattande finansiell kris inom hela FN-systemet.
17. USAs finansdepartement, uppbackat av Storbritannien och i mindre utsträckning av andra rika länder, pressade på för en radikal omorganisering av världsekonomin. Världsbankens och IMF's strukturanpassningsprogram tvingade fram nyliberala reformer som villkor för lån i närmare 100 fattiga länder. Även rika länder föll till föga genom påtryckningar från OECD, penningmarknaden, GATT-förhandlingarna och bolagens investeringsbeslut. Valda regeringar i olika delar av världen övergav eller omändrade sina mandat ordentligt när de erfor dessa intensiva nyliberala påtryckningar.

18. Under dessa förhållanden inbjöd ordföranden vid FN:s konferens om miljö och utveckling (toppmötet i Rio) aktiv affärsmedverkan i konferensprocessen, för vilket ändamål Business Council for Sustainable Development upprättats. Strong's initiativ i Rio kan ses som en betydelsefull förelöpare till det senare partnerskapet mellan FN och företagen. Strong anses ha varit en kraft bakom Global Compact-initiativet.
19. Nyliberala politiska analytiker insisterar att internationella organisationer konkurrerar med varandra om att erbjuda tjänster åt "konsumerare" (nationer och företag). De som inte erbjuder de rätta tjänsterna kommer att förlora marknadsandelar till de som favoriseras av de konsumerande. Bretton Woods-institutionernas "komparativa fördelar" är i detta perspektiv tvåfaldigt – deras större budgetar och deras status som favoriter av Washington.
20. CTC som institution upphörde med sitt arbete, men några få kvarlevor fördes över till UNCTAD i Genève. Dessa kvarlevor, långt från kritisk granskning av TNCs, blev påhejade av TNCs för sitt främjande av TNCs investeringar och för sitt lovordande av TNCs för de goda effekter de tillför den globala ekonomin.
21. Insiders säger att CTC straffades huvudsakligen för tre saker: uppförandekoden, bojkottlistan och det arbete som gjordes för att utveckla miljöregler. Centrets fjärde livsfarliga fel var att det fanns till och arbetade med att sprida ljus över TNCs, att hjälpa till att utforma globala regler.
22. Se UNICEF International Child Development Centre, *Economies in Transition Studies, Crisis in Mortality, Health and Nutrition (Regional Monitoring Report, nr 2, augusti 1994)*.
23. I realiteten hela HDR-teamet, innefattande dess grundare Mahbub al-Haq, lämnade projektet 1995. Även om den mycket respekterade Richard Jolly tog över ledningen drev politiska påtryckningar projektet åt höger. Sedan rapporten helt övergått från sitt ursprung som ett alternativ till traditionella koncept om ekonomisk tillväxt, genom att framhärda att "mänsklig utveckling (human development) bäst främjades genom utveckling, började projektet förlora företagets intressen. Och genom att ignorera mänsklig utvecklings-krisen i Östeuropa började projektet även förlora sin trovärdighet.
24. Se Bill Bertz, "Power Brokers' Forum Wires UN", *Washington Times*, 5 mars 1997.
25. För en beskrivning av lunchen av en av deltagarna, se David Korten, "The United Nations and the Corporate Agenda", text från internet, juli 1997.
26. För mer om detta ämne, se James A. Paul, "UN and Bretton Woods Institutions: Is More 'Coherence' Needed" Tal vid American University, 23 februari 1999. Redogörelsen antyder att huvuddelen av förändringarna har skett inom FN, inte inom Världsbanken eller IMF.
27. Beträktande Ruggie's tänkande, se hans artikel med Georg Kell (också från högsta ledningen), "Global Markets and Social Legitimacy: The Case of the 'Global Compact'", ett pm presenterat vid en konferens i Kanada i november 1999, och utlagd på FN:s hemsida: www.globalcompact.org.
28. Vi använder begreppet "organ" här vilket refererar till alla organ, fonder mm inom FN-systemet.
29. Unocal är en partner till Burmas regering (Myanmar) i Yadana pipelineprojektet som anklagats för att ha bedrivit tvångsarbete, påtvingat omflyttning och andra brott mot mänskliga rättigheter och internationell rätt.
30. Gates gav ett bidrag till Världshälsoorganisationen till dess vaccinationsprogram. Turner själv försökte rekrytera andra miljardärer som bidragsgivare till FN.
31. Citat från Corporate Europe Observatory "The Corporate Co-Optation of the UN", *Earth Island Journal*, sommaren 1998.
32. Uppgift på FN:s hemsida. Se också "Business and the UN: Common Ground", Maria Lianos Cattai, *The Journal of Commerce*, 3 augusti 1998.
33. Detta och följande är baserat på både privata samtal med högre FN-tjänstemän och offentliga tal.
34. UNDP Division för Resource Mobilization and External Affairs, *Guidelines and Procedures for Mobilization of Resources From the Private Sector*, november 1998.
35. "Business and the UN: Common Ground", *The Journal of Commerce*, 3 augusti 1998.
36. Chris O'Brien, "NetAid Benefit Faces Technological Challenge", *Mercury News*, 8 oktober 1999.
37. Källor, januari–februari 2000.
38. En bra artikel som ger en överblick över dessa partnerskap är Claudia H. Deutsch, "Unlikely Allies Join with the UN". *New York Times*, 19 december 1999.
39. Text från FN:s hemsida.
40. Carol Belamy, "Sharing Responsibilities: Public Private and Civil Society", tal vid en konferens organiserad av Harvard International Development Conference, Cambridge, Massachusetts, 16 april 1999.
41. Se Thalif Deen, "UN Calls for New Partnership with Arms Industry", *InterPress Service Daily Journal*, 9 juli 1999.
42. Maria Livanos Cataui, "Yes, to Annan's 'Global Compact' if It Isn't a License to Meddle", *International Herald Tribune*, 26 juli 2000.
43. FN pressmeddelande av undergeneralsekreterare John Ruggie, 20 juli 2000.
44. Se särskilt TRAC, "Tangled Up In Blue: corporate partnership at the United Nations", september 2000.